

SELETUSKIRI

Haridus- ja teadusministri 30. detsembri 2015. a käskkirja nr 481 „Toetuse andmise tingimuste kehtestamine tegevuse „Teaduse rahvusvahelistumine, mobiilsuse ja järelkasvu toetamine „Mobilitas Pluss““ elluviimiseks“ ja haridus- ja teadusministri 31. detsembri 2015. a käskkirja nr 486 „Tegevuse "Valdkondliku teadus- ja arendustegevuse toetamine" toetuse andmise tingimuste kinnitamine“ muutmise eelnõu juurde

I SISSEJUHATUS

Käskkirja eelnõuga muudetakse kahte haridus- ja teadusministri käskkirja, millega reguleeritakse SA Eesti Teadusagentuuri poolt elluviidavaid toetuse andmise tingimusi:

- haridus- ja teadusministri 30. detsembri 2015. a käskkirja nr 481 „Toetuse andmise tingimuste kehtestamine tegevuse „Teaduse rahvusvahelistumine, mobiilsuse ja järelkasvu toetamine „Mobilitas Pluss““ elluviimiseks“ (*edaspidi* „Mobilitas Pluss“) ja;
- haridus- ja teadusministri 31. detsembri 2015. a käskkirja nr 486 „Tegevuse "Valdkondliku teadus- ja arendustegevuse toetamine" toetuse andmise tingimuste kinnitamine“ (*edaspidi* „RITA“).

Käskkirju muudetakse perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seadus § 16 lõike 1 alusel ning „Mobilitas Pluss“ lisa 1 ja „RITA“ lisa kinnitatakse uue terviktekstina.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Haridus- ja Teadusministeeriumi teadusosakonna peaekspert Ursula Tubli (7350 316, ursula.tubli@hm.ee), teadusosakonna asejuhataja Ene Kadastik (7350 306, ene.kadastik@hm.ee) ja tõukefondide osakonna peaekspert Jaak Kask (7350 319, jaak.kask@hm.ee) ning SA Eesti Teadusagentuuri teadusprogrammide osakonnajuhataja Oskar Otsus (731 7350, oskar.otsus@etag.ee). Eelnõu ettevalmistamisel on mh lähtunud „Mobilitas Pluss“ ja „RITA“ elluviija SA Eesti Teadusagentuur ettepanekutest.

II EELNÕU SISU

Eelnõu seletuskiri koosneb kahest osas, milles esimeses osas põhjendatakse „Mobilitas Pluss“ lisa 1 ning teises osas „RITA-s“ lisa tehtavaid muudatusi.

II.I Eelnõu punkt 1.1 muudab „Mobilitas Pluss“ lisa 1 ja kinnitab selle uue terviktekstina. Lisas 1 tehakse muudatused järgmistes punktides:

Punktis 5.1.4. lähtudes teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduses defineeritud järeldoktori mõistest, täpsustatakse sõnastust et järeldoktoril võib olla juhendaja, mitte ei pea olema juhendaja. Lisaks kustutatakse lause „Juhendaja peab olema toetuse lõppsaaja, s.o. vastuvõtva asutuse koosseisuline töötaja.“ Antud nõue võib osutada liigselt kitsendavaks välistades juhtumid, kus juhendajaks on nt ettevõtte juhataja liige, kes ei ole koosseisuline töötaja või juhtumid, kus järeldoktori juhendaja on väljaspoolt TA asutust. Juhendaja sobivuse hindamine on elluviija pädevuses ning lähtudes elluviija varasemast sarnaste uurimistoetuste väljastamisel on elluviijal olemas võimekus juhendaja sobivuse hindamiseks ka ilma antud nõudeta.

Täiendavalt asendatakse samas punktis lõik „Eestisse tagasipöörduva teadlase toetuse puhul on lõppsaajateks teadus- ja arendusasutused, ettevõtted ning kõrgkoolid, kes võtavad tööle välisriikides järel doktorantuuri läbinud või võrreldaval tasemel teadustööd teinud teadlasi. Teadlane peab olema vähemalt kaks viimast aastat töötanud väljaspool Eestit ja ei tohi olla viimase kahe aasta jooksul olnud töö- või võlaõiguslikes suhetes Eesti TA asutustega/ettevõtetega, välja arvatud võlaõiguslikud lepingud, mis puudutavad lühiajalist ühekordse ülesande täitmist (nt oponeerimine, retsenseerimine jms). Toetuse pikkus on kuni 1 aasta.“ lõiguga „Eestisse tagasipöörduva teadlase toetuse puhul on lõppsaajateks teadus- ja arendusasutused, ettevõtted ning kõrgkoolid, kes võtavad tööle välisriikides järel doktorantuuri läbinud või võrreldaval tasemel teadustööd teinud teadlasi. Toetuse kestus on kuni 1 aasta.“

Antud muudatus on vajalik, et toetatavat tegevust eesmärgipäraselt rakendada. Kinnitatud sõnastus on liialt detailne piirates põhjendamatult potentsiaalsete taotluste esitamist. Paljudel välisriiki järel doktorantuuri saadetud teadlastel on Eestis asuva teadusasutusega lepinguline suhe säilinud ning see võib olla ka näiteks järel doktoriprojekti rahastaja nõue, kuigi teadustöö tegemise kohaks on välisriik. Näiteks Eesti Teadusagentuuri poolt personalsete uurimistoetuste vahenditest eraldatud järel doktorite uurimistoetused välisriiki tööle minemiseks, sisaldavad tingimust, et järel doktoril peab samal ajal säilima töölepinguline suhe Eesti TA asutusega, kuigi töö tegemise kohaks ei ole selgelt Eesti. Töösuhte säilitamine on oluline mitmel erineval põhjusel, millest olulisim on formaalsete kontaktide säilimine Eesti TA asutuse ja välisriigis praktiseeriva teadlase vahel. Eesti riigi rahaliste vahendite toel väljasaadetud järel doktorid on oodatud Eestisse tagasi pöörduma ning neid vastuvõtavad TA asutused taotlema „Mobilitas Pluss“ toetatavast tegevusest 5.1. toetust.

Lisaks seab kinnitatud sõnastus teadlase välisriigis viibimisele liiga ranged nõuded, mis välistab põhjendamatult potentsiaalseid tagasipöörduvad teadlased. Järel doktorantuuri periood võib olla lühem kui kaks aastat. Rahvusvahelised praktikad seavad üldjuhul miinimumperioodiks ühe aasta nagu nt Euroopa Komisjoni teadusuuringute ja innovatsiooni raamprogrammis „Horisont 2020“ programmis „Marie Skłodowska-Curie“ rahastatavad uurimistoetused või ka nt Eesti Teadusagentuuri poolt rahastavad järel doktorite toetused. Teadlase välisriigis viibimise perioodis täpsema fikseerimise osas on otstarbekas lähtuda elluviija kogemustest ja hindamisest ja elluviijale ja tema poolt kaasatud hindajatele kaalutusõigus lähtudes toetuse andmise eesmärgist.

Lisaks täpsustatakse sõnastust lähtuvalt Rahandusministeeriumi märkusest, et elluviijal on õigus lõppsaajale esitatavaid nõudeid täpsustada ja täiendada, mitte kehtestada lisanõudeid.

Punktides 5.1.6. ja 5.3.6. pikendatakse esitatud taotluste menetlusaeg 80-lt tööpäevalt 100-le tööpäevale ning täpsustatakse, et tööpäevi hakatakse lugema taotlusvooru sulgemise kuupäevast.

Elluviija peab kõige otstarbekamaks kuulutada „Mobilitas Pluss“ taotlusvoorud välja koos riiklike personaalsete uurimistoetuste taotlusvoorudega, mille taotluste esitamine toimub aprillis. See tähendab, et menetlusaeg langeb suures osas suvesse, mil võib taotluste retsensentidega suhtlus võtta tavapärasest rohkem aega elluviijast sõltumatutel põhjustel. Lisaks võimaldab muudatus elluviijal menetleda kõiki taotlusi üheaegselt, sest 100 päeva hakatakse lugema kindlast kuupäevast kõigi taotluste puhul samaaegselt. Sellisel juhul saab esitada taotlused üheaegselt hindamisele ning tagada seeläbi taotluste võrdne käsitlemine, nagu see alati personaalsete uurimistoetuste puhul toimib.

Punktides 5.1.8., 5.3.8. ja 5.4.2.7. täpsustatakse, et registri all peetakse silmas Eesti Teadusinfosüsteemi ETIS, et see oleks lugejatele üheselt arusaadav.

Punktis 5.3.4. piirduakse nõudega, et teadlane peab olema enne taotlusvooru väljakuulutamist töötanud väljaspool Eestit ja kustutatakse lauseosa „... ja ei ole viimase viie aasta jooksul olnud töö- või võlaõiguslikes suhetes Eesti TA asutustega/ettevõtetega, välja arvatud võlaõiguslikud lepingud, mis puudutavad lühiajalist ühekordse ülesande täitmist (nt oponeerimine, retsenseerimine jms).“,

Praegu toetuse andmise tingimustes olev nõue ei defineeri, mis ajahetkest hakatakse viit aastat lugema ning see põhjustab ebaselgust nii taotlejale kui elluvijale. Samuti on tegemist nõudega, mida oleks mõistlikum kehtestada mitte ministri käskkirja, vaid elluvijja poolt koostatava taotlemise juhendi tasandil.

Samuti täpsustatakse tulenevalt Rahandusministeeriumi märkusest kooskõlastusel, et elluvijal on õigus lõppsaajale esitatavaid nõudeid täpsustada ja täiendada mitte õigus kehtestada lisanõudeid.

Punktis 5.4.1. kustutatakse lausest „Horisont 2020 vahenditest hüvitatakse õppetooli juhi ja tema meeskonna palgad, lähetuskulud, ürituste, sh konverentside ja seminaride korralduskulud ja kutsutud külaliste ja esinejate kulud, osalustasud, publitseerimise ja patenteerimisega seotud kulud, teadusaparatuuri ja seadmete soetamine, koolituskulud ja kommunikatsioonikulud“ Horisont 2020 rahastatavate kulude nimekirjast „teadusaparatuuri ja seadmete soetamine“.

Tänaseks on elluvijale, kui Eesti Horisont 2020 kontaktpunktile, selge, et teadusaparatuuri ja seadmetega soetamisega seotud tegevusi Horisont 2020 programmist ERA õppetooli projektis ei toetata ega vastavaid kulusid ei kaeta. Seega on antud tegevused need, millega täitmist ja kaasnevate kulude hüvitamist katta „Mobilitas Pluss“ vahenditest, et toetada Eesti osalust Horisont 2020 algatustes. Antud tegevusi ei finantseerita teistest meetmetest.

Eelarvele muudatus olulist mõju ei avalda, muude tegevuste eelarve või rahastatavate algatuste arv ei muutu. ERA õppetoolide algatustes osalejate jaoks jääb kulude hüvitamise ülempiir samaks, kuid neil on võimalik kulude tegemisel paindlikumad olla.

Punktis 10.1. muudetakse toetatavate tegevuste 5.1. „Toetused Eestis teadustöö tegemiseks“ ja 5.3. „Tippteadlaste toetamine“ abikõlblikkuse perioodi alguskuupäeva, tuues see varasemaks 1. maile 2015. aastal. Toetusi hakatakse küll välja andma alates 2016. aastast, aga tegevuste ettevalmistamine algas varem. Seoses toetatavate tegevuste ettevalmistusega on elluvijal olnud vajadus ettevalmistusega seotud töötajate palkade maksmiseks ja lähetusteks ning vastavad kulud on olnud vajalikud ja need peaks olema „Mobilitas Plussist“ abikõlblikud.

Punktis 11.1. eelarvetabelis täpsustatakse eelarvet kahe koma koha täpsusega tulenevalt SFOS infosüsteemi eripärast, mis ei võimaldanud euro täpsusega eelarvet sisestada.

Punktis 12.3.5. täpsustatakse lähtuvalt rakendusüksuse märkusest, et stažeerimise kulude puhul on abikõlblikud ka stažööride tööjõukulud.

Punktis 13.2. täpsustatakse viidet ühendmäärusele, et toetus makstakse tegelike kulude alusel vastavalt ühendmääruse § 14 lõike 1 punktile 1.

Punkt 13.6. kustutatakse, kuna kordab punktis 13.1 öeldut. Sellest tulenevalt muutub punktide 13.7 kuni 13.9. numeratsioon.

Punktis 13.7 (uus number 13.6) pikendatakse rakendusüksuse tegelike kulude alusel menetlemise aega 60-lt päevalt 90 päevani nii nagu lubab ühendmäärus.

Punkt 14.3. kustutatakse, kuna kordab punktis 14.1 öeldut. Vastavalt muutub punkti 14.4. numeratsioon.

Punkt 14.4. viiakse punktiks 14.3.7., elluviija kohustuste alla. Vastavalt muutub punkti 14.3 numeratsioon.

Punktid 14.5.3., 14.5.4., 14.5.5., 14.5.6., 14.5.8. ja 14.5.10 kustutatakse, kuna kordavad punktides 16., 12., 14. ja 18. öeldut. Vastavalt korrigeeritakse punkti 14. numeratsiooni.

Punktis 14.3. lisatakse alapunkt 14.3.3, mis kohustab elluviijat esitama rakendusüksusele 5 tööpäeva jooksul rakendusasutusega kokku lepitud aastase tegevuskava ja eelarve ning maksete prognoos. Tegevuskava ja eelarve on RA-ga lepingus kokku lepitud, kuid maksete prognoosi esitavad RÜ-le.

Punktis 15. muudetakse tegevuste elluviimise aruandlust puudutavat. Seatakse konkreetne tähtaeg, mis ajaks elluviija peab rakendusüksusele vahearuandeid esitama. Tähtaja seadmine on oluline, kuna see haakub programmpõhise eelarvestamise aruandlusega ja HTM kasutab aruannetest saadud sisendit valdkondlike programmide aruandluses.

Muudetakse ka RÜ aruande kontrollimise tähtaega 20-lt 15 tööpäevani. Ka see haakub HTM-i programmpõhise eelarvestamise seiresüsteemi ja programmide seirega. Selle aja jooksul esitab RÜ ka RA-le mitteametlikult kommenteerimiseks aruanded ning toetuse saaja saab koondatud tagasiside.

Ümber on sõnastatud vahearuande puuduste kõrvaldamiseks antav tähtaeg. Algselt oli kirjas, et antakse vähemalt 10 tööpäeva. See on väga pikk aeg. Uue sõnastuse järgi antakse tähtjaks kuni 10 tööpäeva. Tähtaja pikkuse vajalikkust hindab RÜ ja annab konkreetse tähtaja. Näiteks pisiparandusteks 10 tööpäeva pole mõistlik tähtaeg.

Lisatud on punktid seoses tulemusaruande esitamisega RA-le, mille tingimused ja kord lepitakse kokku elluviija ja rakendusasutuse vahelises halduslepingus. Tulemusaruanne on aastase eelarve ja tegevuskava aruanne (halduslepingu või toetuslepingu alusel), mis on täiendus vahearuandele. Vahearuandes olevaid andmeid ei pea üle kordama, kuid vajadusel saab tegevusi täpsustada ja lisada finantsandmed (tekkepõhised kulud eelarveaasta kohta). Tulemusaruanne on aluseks uue eelarve aasta tegevuskava ja eelarve kokku leppimiseks ning annab täpsustatud sisendit TAI strateegia täitmise aruandeks riigieelarve planeerimise protsessis.

Punkti 16.3. sõnastust täpsustatakse, et juhul kui eelarve tegevuse kinnitatud eelarvest muutub väiksemas mahus kui 15% on elluviija kohustatud enne kulutuste tegemist muudatuse kirjalikult kooskõlastama rakendusasutuse ja rakendusüksusega. Ühtlasi kustutatakse punkt 16.4. ja 16.5.4., kuna kordavad punktis 16.3. öeldut. Vastavalt korrigeerub punkti 16. numeratsioon.

Punktis 16.5. täpsustatakse, et rakendusüksus annab elluviija poolt esitatud toetuse andmise tingimuste muutmise ettepanekule hinnangu muudatuste vajaduse mitte lubamise kohta.

Täiendavalt on parandatud kirjavigu, mis ei muuda teksti sisu, nt lisatud puuduvad tähed.

II.I Eelnõu punkt 2 muudab „RITA“ lisa ja kinnitab selle uue terviktekstina. Lisas tehakse muudatused järgmistes punktides:

Punktis 4.2 tuuakse varasemaks tegevuse 1 abikõlblikkuse perioodi algus, sest elluviija alustas toetatavate tegevuste ettevalmistamisega varem. Seoses toetatavate tegevuste ettevalmistusega on elluviijal olnud vajadus ettevalmistusega seotud töötajate palkade maksmiseks ja lähetusteks ning vastavad kulud on olnud vajalikud ja need peaks olema abikõlblikud. Tegevuse 1. Strateegilise TA tegevuse toetamine abikõlblikkuse periood on 1.06.2015 – 31.12.2021. Ühtlasi kustutakse punkt 4.2., kuna see kordab tegevuste lõikes selgelt sätestatud abikõlblikkuse perioodi.

Punktis 6.1.3. lisatakse korrektne viide Euroopa Komisjoni teatisele: „TA tegevuste määratlemisel lähtutakse Riigihangete direktiivi artiklist 14 ning Euroopa Komisjoni teadus- ja arendusabi raamistiku punktist 33“ järgmiselt, kasutades teatise täisnimetust: „TA tegevuste määratlemisel lähtutakse Riigihangete direktiivi artiklist 14 ning Euroopa Komisjoni teatise „Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi raamistik“ punktist 33.“

Punktides 6.1, 6.2 ja 6.3 asendatakse terminoloogia ühtlustamise mõttes sõnad „uuringud“, „rakenduslikud uuringud“, „teadusuuringud“ läbivalt sõnaga „rakendusuuringud“. Sarnaselt täpsustatakse alapunktis 6.1.4.9. esitatud tabelis, et hinnatakse nimetatud kriteeriumite järgi uuringuid, mitte projekte.

Punktides 6.2.4 ja 6.3.10 asendatakse üheselt mõistetavuse huvides sõna „omaosalus“ sõnaga „omafinantseering“.

Punktis 6.3.9 lisatakse täpsustus, et teadusnõuniku ametikoha taotletava toetuse summa on ettenähtud otsesteks kuludeks. Lauset „Taotletava toetuse summa ühe teadusnõuniku ametikoha kohta on kuni 120 000 eurot, jaotatuna tegevuse abikõlblikkuse perioodi peale (kokku kuni 4 aastat), mis sisaldab lisaks palgakuludele ka muid ametikohaga seotud kulusid (nt lähetuskulud, teavituskulud).“ täpsustatakse sättega, et toetuse summa on kuni 120 000 eurot *otsestest kuludest*.

Punktis 10.3. muudetakse tegevuse 3 eelarvet. Rakendusüksuse ettepanekul ja SFOS-i sisestamise hõlbustamiseks on kõik numbrid kahe komakoha täpsusega. Tegevuse 3, teadusnõunike ametikohtade täitmise, eelarve on alajaotusena lahti kirjutatud erineva omafinantseerimise määraga tegevusteks. Rakendusüksuse ettepanekul on tegevusele 3 lisatud ka partnerite kaudsed kulud (algselt oli see null). Seega on lisatud kolm lisategevust tegevuse 3 alla: 1-2 aasta, kui partnerite omafinantseerimise määr on 0, ning 3-4 aasta, kui partneritel on 50% omafinantseerimise kohustus. Kolmas rida on eraldi elluviija kulud, mis on ühtse määra alusel. Muutunud on ka partneritele minev kaudsete kulude summa, selleks, et see oleks ühtse määra alusel nagu teistelgi tegevustel. Tegevuse kogueelarve ei muutu. Muudatused alljärgnevas tabelis.

3.	Teadusnõunike ametikohtade toetamine ministriumides	1 726 442,00	0,00	400 000,00	2 126 442,00	1 460 645,35	20 000,00
sh	<i>Otsene personalikulu</i>	1 336 599,00	0,00	309 677,00	1 646 276,00	1 238 708,00	0,00

sh	Muud tegevusega seotud kulud (st mh kauba/teenuse ost)	189 353,15	0,00	43 871,45	233 224,60	175 485,80	20 000,00
sh	Kaudsed kulud	200 489,85	0,00	46 451,55	246 941,40	46 451,55	0,00
3.1.	Teadusnõunike ametikohtade toetamine ministeeriumides	526 442,00	0,00	0,00	526 442,00	0,00	20 000,00
Sh elluviija kulud	Otsene personalikulu	407 568,00	0,00	0,00	407 568,00	0,00	0,00
	Muud tegevusega seotud kulud (st mh kauba/teenuse ost)	57 738,80	0,00	0,00	57 738,80	0,00	20 000,00
	Kaudsed kulud	61 135,20	0,00	0,00	61 135,20	0,00	0,00
3.2.	Teadusnõunike ametikohtade toetamine ministeeriumides	800 000,00	0,00	0,00	800 000,00	707 096,90	0,00
sh Partnerite kulud 1-2 aasta	Otsene personalikulu	619 354,00	0,00	0,00	619 354,00	619 354,00	0,00
	Muud tegevusega seotud kulud (st mh kauba/teenuse ost)	87 742,90	0,00	0,00	87 742,90	87 742,90	0,00
	Kaudsed kulud	92 903,10	0,00	0,00	92 903,10	0,00	0,00
3.3.	Teadusnõunike ametikohtade toetamine ministeeriumides	400 000,00	0,00	400 000,00	800 000,00	753 548,45	0,00
sh Partnerite kulud 3-4 aasta	Otsene personalikulu	309 677,00	0,00	309 677,00	619 354,00	619 354,00	0,00
	Muud tegevusega seotud kulud (st mh kauba/teenuse ost)	43 871,45	0,00	43 871,45	87 742,90	87 742,90	0,00
	Kaudsed kulud	46 451,55	0,00	46 451,55	92 903,10	46 451,55	0,00

Punktis 10.3. tegevuse 5 (infosüsteemide arendus) ja 7 (horisontaalsed kulud) eelarved muudetakse vastavalt lisatud alljärgnevale tabelile:

- tegevuse 5 riikliku kaasfinantseerimise veerus muudetakse otseste personalikulude ja muude kulude omavahelist proportsiooni, et viia see vastavusse struktuuritoetuste veerus olevate proportsioonidega; sellega seoses suureneb ka partnerite abikõlblike kulude summa 67 644 euro võrra.
- tegevuses 7 vähendatakse otseste kulude EL osalust 233 euro võrra ning lisatakse 233 eurot kaudseteks kuludeks. Sama tegevuse riikliku kaasfinantseeringu otseseid kulusid vähendatakse 17 euro võrra ning lisatakse 17 eurot kaudsetesse kuludesse. Sellega seoses muutuvad ka abikõlblike kulude otseste ja kaudsete kulude summad, kuid summaarselt jääb tegevuse kogueelarve muutumatuks.

5.	Infosüsteemide arendus	1 418 527,00	101 473,00	0,00	1 520 000,00	1 396 774,05	0,00
sh	Otsene personalikulu	100 000,00	7 153,00	0,00	107 153,00	0,00	0,00

sh	Muud tegevusega seotud kulud (st mh kauba/teenuse ost)	1 303 527,00	93 247,05	0,00	1 396 774,05	1 396 774,05	0,00
sh	Kaudsed kulud	15 000,00	1 072,95	0,00	16 072,95	0,00	0,00

Punktis 12.2. täpsustakse viidet ühendmäärusele, et toetus makstakse tegelike kulude alusel vastavalt ühendmääruse § 14 lõike 1 punktile 1.

Punkt 12.3 ja 12.9 kustutatakse, kuna vastav regulatsioon on kaetud teiste punktidega. Vastavalt korrigeerub punkti 12 numeratsioon.

Punktis 13.2 lisatakse punkt 13.2.3., mis seab elluviijale kohustuse esitada rakendusüksusele 5 tööpäeva jooksul rakendusasutusega kokku lepitud aastase tegevuskava ja eelarve ning maksete prognoos. Tegevuskava ja eelarve on RA-ga lepingus kokku lepitud, kuid maksete prognoosi esitavad RÜ-le.

Punktis 14. kustutatakse punktid, mis kordavad kas STS-is sätestatud või on muudes punktides samuti sätestatud.

Punktis 14.5. täpsustatakse, et rakendusüksus annab elluviija poolt esitatud toetuse andmise tingimuste muutmise ettepanekule hinnangu muudatuste vajaduse mitte lubamise kohta.

Punktis 15. muudetakse tegevuste elluviimise aruandlust puudutavat. Seatakse konkreetne tähtaeg, mis ajaks elluviija peab rakendusüksusele vahearuandeid esitama. Tähtaja seadmine on oluline, kuna see haakub programmpõhise eelarvestamise aruandlusega ja HTM kasutab aruannetest saadud sisendit valdkondlike programmide aruandluses. Vahearuanne sisaldab infot käskkirjas kinnitatud indikaatorite saavutamisest ja tegevuste eduaruannet käskkirjas kinnitatud jaotuse alusel.

Muudetakse ka RÜ aruande kontrollimise tähtaega 20-lt 15 tööpäevani. Ka see haakub HTM-i programmpõhise eelarvestamise seiresüsteemi ja programmide seirega. Selle aja jooksul esitab RÜ ka RA-le mitteametlikult kommenteerimiseks aruanded ning toetuse saaja saab koondatud tagasiside.

Ümber on sõnastatud vahearuande puuduste kõrvaldamiseks antav tähtaeg. Algselt oli kirjas et antakse vähemalt 10 tööpäeva, kuid sellises sõnastuse puhul võib tähtaeg osutada ebamõistlikult pikaks kui tegemist on lihtsamat laadi märkustega. Uue sõnastuse järgi antakse tähtajaks kuni 10 tööpäeva. Tähtaja pikkuse vajalikkust hindab RÜ ja annab konkreetse tähtaja. Lisatud on punktid seoses tulemusaruande esitamisega RA-le, mille tingimused ja kord lepatakse kokku elluviija ja rakendusasutuse vahelises halduslepingus või selle alusel tehtavas tulemuslepingus. Tulemusaruanne on aastase eelarve ja tegevuskava aruanne (halduslepingu või toetuslepingu alusel), mis on täiendus vahearuandele. Vahearuandes olevaid andmeid ei pea üle kordama, kuid vajadusel saab tegevusi täpsustada ja lisada finantsandmed (tekkepõhised kulud eelarveaasta kohta). Tulemusaruanne on aluseks uue eelarve aasta tegevuskava ja eelarve kokku leppimiseks ning annab täpsustatud sisendit TAI strateegia täitmise aruandeks riigieelarve planeerimise protsessis.

Täiendavalt parandatakse kirjavigu, mis ei muuda teksti sisu, nt lisatud puuduvad tähed või punktid.

Eelnõu täiendatakse liskas vastavalt Rahandusministeeriumilt saabunud ettepanekule, millega soovitati lisada RITA-le tegevus 6 „Nutika spetsialiseerumise kasvualdkondades läbiviidava TA koordineerimine“. Järgnevalt antakse ülevaade uue tegevuse sisust ja selgitused, mida TAT-i lisas muudetakse tulenevalt uue tegevuse lisandumisest.

Taust

RITA tegevusega 6 (edaspidi *tegevusega*) toetatakse „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020“ prioriteetse suuna 4, „Kasvuvõimeline ettevõtetus ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline teadus- ja arendustegevus“ meetme 4.2 „*TA&I süsteemi kohaliku sotsiaalmajandusliku mõju suurendamine ja nutikas spetsialiseerumine kasvualade (IKT + tervis + ressursid) arendamiseks*“ tegevuse 4.2.3 „*TA programm nutika spetsialiseerumise kasvualdkondades ja riigile sotsiaalmajanduslikult olulistes valdkondades*“ eesmärkide elluviimist ja tulemuste saavutamist.

Tegevusega on tihedalt seotud haridus- ja teadusministri 21.08.2015.a määrus nr 40 „Rakendusuringute toetamine nutika spetsialiseerumise kasvualdkondades“, mis reguleerib nutika spetsialiseerumise kasvualdkondades läbiviidavaid rakendusuringute avatud taotlusvooru tingimusi. Käesolevas tegevuses kirjeldatu loob eeltingimusi nimetatud avatud taotlusvooru rakendamiseks, kuna teadus- ja arendusasutuste ning ettevõtete tulemuslikuks koostööks ja protsessi suunamiseks on tarvis tõsta potentsiaalsete taotlusvoorus osaliste teadlikkust ning arendada pädevusi ja oskusi. Käesoleva toetuskeemi tegevused on adresseeritud sihtgruppidele eesmärgiga tõsta nende teadlikkust, teadmisi, oskusi ja pädevusi ning soodustada omavaheliste koostöökohtade teket.

Tegevuse kavandamise taust ja vajadus tuleneb siseriiklikest prioriteetidest ja valdkondlikest probleemkohtadest, mida käsitleb põhjalikult „Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2014–2020 „Teadmistepõhine Eesti“ (edaspidi TAI strateegia). Selleks, et saavutada TAI strateegia põhieesmärgid - suurendada TA ühiskondlikku ja majanduslikku kasu ning majandusstruktuuri muutumist teadmistemahukamaks, tuleb teadusasutuste ja ettevõtete koostöö korraldus viia süstemaatilistele alustele. Tegevuse väljatöötamisel lähtuti EL tõukefondide perioodi 2007-2013 teadus- ja arendustegevuse (edaspidi *TA*) ning kõrghariduse meetmete rakendamise vahehindamisel antud soovitudest. Vahehindamisel soovitati uue perioodi tõukefonde kasutada selleks, et toetada valdkondlikku TA võimekust, aga ka ühiskondlike probleemide lahendamise suutlikkust.¹

Euroopa Liidu Nõukogu soovitus 14. juulist 2015 väidetakse, et Eestil tuleb keskenduda teadusuuringutele ja innovatsioonile avaliku sektori toetuse andmisel piiratud hulga aruka spetsialiseerumise valdkondade koordineeritud rakendamisele.² Käesoleva tegevuse käivitamisega reageeritakse nendele soovitudele ja need on orienteeritud tõstatatud kitsaskohtade lahendamisele.

Tegevuse väljatöötamisel on lähtutud teiste riikide praktikast³ ning planeeritud on koordineeritud koostöö haridus- ja teadusministri 21.08.2015.a määruse nr 40

¹ Euroopa Liidu tõukefondide perioodi 2007-2013 teadus- ja arendustegevuse ning kõrghariduse meetmete rakendamise vahehindamine. Tartu, 2011. <http://www.praxis.ee/wp-content/uploads/2014/03/2011-Teadus-ja-arendustegevuse-ning-korghariduse-meetmete-rakendamise-vahehindamine.pdf>

² NÕUKOGU SOOVITUS, 14. juuli 2015, milles käsitletakse Eesti 2015. aasta riikliku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Eesti 2015. aasta stabiilsusprogrammi kohta (2015/C 272/11). http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2015/csr2015_council_estonia_et.pdf

³ Näiteks Austria, Holland,

„Rakendusuringute toetamine nutika spetsialiseerumise kasvuvaldkondades“, alusel moodustatud meetme juhtkomisjoniga, kuhu kuuluvad teadlaste ning ministeeriumite ja ettevõtjate esindajad. Juhtkomisjon on kutsutud ellu spetsiaalselt nutika spetsialiseerumise kasvuvaldkondades planeeritava teadus- ja arendustegevuse programmi juhtimise ja suunatud tervikliku rakendamise nõustamiseks. **Tegevuse raames nõustab juhtkomisjon elluviijat kavandatavate alategevuste osas ning elluviija annab juhtkomisjonile sisendit otsuste tegemiseks, näiteks valdkondlike ülevaadete jms näol.**

Sihtrühm

Tegevuse sihtrühm on avalikud teadus- ja arendusasutused ning ettevõtted. Ettevõtted ei ole siinkohal mitte rahalise toetuse, vaid info ning uute oskuste ja teadmiste saajad.

- **Avalikud teadus ja arendusasutused** – avaliku teadus- ja arendusasutusena ehk avaliku TA asutusena on määratletud ülikoolid, avalik-õiguslikud ja riigi asutatud teadus- ja arendusasutused, riigi rakenduskõrgkoolid ja riigi asutatud sihtasutuste koosseisus tegutsevad kõrgkoolid, samuti positiivselt evalveeritud eraõiguslikud teadus- ja arendusasutused
- **Ettevõtjad** – Eesti äriregistrisse kantud eraõiguslikud juriidilised isikud ja füüsilisest isikust ettevõtjad.

Tegevuse eesmärk

- tõsta TA asutuste võimekust ettevõtlusele vajalike teadus- ja rakendusuringute läbiviimiseks kasvuvaldkondades nii nende endi kui ettevõtjate teadlikkuse kasvatamise ja nõustamise kaudu, soodustades sel viisil teadus ja arendusasutuste koostööd ettevõtetega ja teadmussiiret.
- koordineerida TA valdkonna nutikale spetsialiseerumisele suunatud tegevusi tervikuna, suunates ning analüüsides neid ning arendades selleks tarvilikke tugitegevusi.

Tegevuse kirjeldus

Toetuskeemi raames viiakse ellu järgmisi tegevusi ja vajadusel hangitakse tegevuste elluviimiseks vajalikke teenuseid:

- teadlikkuse tõstmine;
- koostöö arendamine;
- juhtkomisjoni töö korraldamine.

Tegevusi viib läbi elluviija, leides vajadusel täiendavaid sobivaid teostajaid tavapärase vastavate teenuste hankimise ja sisse-ostmise teel. Elluviijal on nii oma varasema tegevuse tulemusel, käesoleva tegevuse ja eelpool mainitud haridus- ja teadusministri 21.08.2015.a määruse nr 40 „Rakendusuringute toetamine nutika spetsialiseerumise kasvuvaldkondades“ tingimuste väljatöötamise käigus välja kujunenud võrgustik nii Eesti-sisestest kui ka rahvusvahelistest ekspertidest, keda tegevuste läbiviimiseks kaasata. Loodud kontakte kasutatakse tegevuste efektiivsuse ja tegevuste läbiviimises osalejate pädevuse tagamiseks ja seda eri teemade lõikes vastavalt vajadusele.

Oluline on märkida, et tegevus ei kattu nutika spetsialiseerumise kasvuvaldkondade muude juhtorganite (Arengufond, nutika spetsialiseerumise juhtkomitee, majanduse valdkondlik komisjon) ülesannetega, sest on täielikult sisutegevused. Samuti ei kattu teavitamistegevuste plokk TEAME Pluss ega EAS teavitamistegevustega, sest eesmärgid ja sihtgrupid on erinevad.

Kui EAS keskendub ainult ettevõtetele, ja teaduse populariseerimisprogramm eelkõige õpilastele, siis nimetatud tegevuse sihtgrupiks on eelkõige teadlased/teadus- ja arendusasutused ja eesmärgiks rakenduslike uuringute osakaalu tõus ning tulemuslik TA asutuste koostöö ettevõtetega.

Eelarve

Eelarve kujundamisel on lähtunud NUTIPRO eelnõus tegevuseks kavandatud eelarvest, mis omakorda tugineb Eesti Teadusagentuuri varasemale kogemusele sarnast tüüpi tegevuste, sh koolituste, seminaride, töötubade, koostöödialoogide, teadlikkust tõstvate ürituste ja tegevuste korraldamisel ning analüütiliste ülevaadete koostamisel. Et TA asutuste ning ettevõtete koostööle suunatud meetmete temaatika on Eestis uudne ja vastavat eestisest teadmist napib, tuleb kaasata ka väliseksperte. Tegevuse detailset kirjeldust ja eelarvet kulukohtade lõikes planeerib elluviija iga-aastaselt jooksva aasta tegevuskavas.

Täiendatud punktid RITA toetuse andmise tingimustes, mis on seotud tegevuse 6 lisandumisega:

Punktis 1.1. on lisatud viide, et RITA on vajalik „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020“ prioriteetse suuna 4 „Kasuvõimeline ettevõtetus ja seda toetav teadus- ja arendustegevus“ meetme 4.2 „TA&I süsteemi kohaliku sotsiaalmajandusliku mõju suurendamine ja nutikas spetsialiseerumine“ tegevuse 4.2.3 „TA programm nutika spetsialiseerumise kasvuvaldkondades“ eesmärkide elluviimiseks ja tulemuste saavutamiseks.

Punktis 2. on lisatud kaks mõistet: „nutika spetsialiseerumise kasvuvaldkonnad“ ning „meetme juhtkomisjon“. Uue punkt lisamisest muutub vastavalt punkti 2 alapunktide numeratsioon.

Punktis 4. on tegevuste abikõlblikkuse perioodi tabelisse lisatud ka tegevuse 6 abikõlblikkuse periood.

Punktis 5.1. on lisatud kaks tegevuse 6 eesmärki.

Punktis 5.2. ja 5.3. on lisatud viide nutika spetsialiseerumise kasvuvaldkondadele tutvustamisele ja TA koordineerimisele, kui RITA ülesannetele.

Punktis 6. on lisatud alapunkt 6.6, mis kirjeldab tegevuse 6 sisu.

Punktis 7. on täiendatud RITA sihtrühmasid tegevuse 6 sihtrühmadega.

Punktis 8. on lisatud tegevusega 6 seotud tulemus- ja väljundnäitajad.

Punktis 10. on muudetud tegevuste eelarvet rahastamisallikate lõikes ning tegevuste kogueelarvele on lisatud 1 379 250 eurot, mis on mõeldud tegevuse 6 elluviimiseks.

III EELNÕU TERMINOLOOGIA, VASTAVUS PÕHISEADUSELE, SEADUSTELE JA EUROOPA LIIDU ÕIGUSELE

Eelnõus ei esine õigusaktides varem kasutamata termineid. Eelnõus sisalduvad muudatused on kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseadusega, seadustega ning Euroopa Liidu õigusega.

IV EELNÕU MÕJUD JA KÄSKKIRJA RAKENDAMISEKS VAJALIKUD TÄIENDAVAD KULUTUSED

Eelnõus tehtavad muudatused ei avalda mõju läbivatele teemadel (regionaalsele arengule, keskkonnahoiule, kodanikuühiskonna arengule, võrdsete võimaluste tagamisele, ühtsele riigivalitsemisele või infoühiskonna edendamisele).

Riigile ja maksumaksjale käskkirja rakendamine täiendavaid rahalisi kulutusi kaasa ei too. Eelnõu rakendamine võimaldab tegevuste vahendeid eesmärgipärast ja efektiivsemat kasutamist.

V TEGEVUSE JÕUSTUMINE

Käskkiri jõustub üldises korras.

VI EELNÕU KOOSKÕLASTAMINE

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja SA-le Archimedes.

Taivo Raud
teadusosakonna juhataja